

fætning, jeg gaar ud fra, og troer med Rette at kunne gaar ud fra, — gives enhver organiseret, enhver ordentlig Underviisning; derimod kan der jo ganske vist være enkelte Tilfælde, hvor det ikke vil være rigtigt at indrømme den, og det er kun for saadanne exceptionelle Tilfælde, at vi have meent, at denne Forskjel burde sættes. — Idet jeg saaledes maa erklære, at jeg ingenlunde kan gaar ind paa den Opfattelse af Examens og Examinationskommissionens Betydning, som er udviklet af Udvalget, saa er det dog ikke nærmest Hensynet til selve Prøven, der har ledet mig til at stille dette Forslag. Om en Examinand examineres af sine egne Lærere eller af en Fremmed, tilskriver jeg ikke saa syndeligt megen Betydning med Hensyn til selve Prøven. Det har ganske vist sin Betydning for Eleven, at han ved et for ham saa betydningsfuldt Skridt prøves af sin egen Lærer, at han ikke stødes bort ved det Fremmede, at Den, der examinerer ham, kender mange af de Giendommeligheder ved hans Maade at fremstille paa, som der bør tages Hensyn til; men Alt dette er kun noget Underordnet. Det er altsaa slet ikke for selve Prøvens Skyld, at jeg er imod den foreslaaede Ordning, men det Skabelige ved den ligger efter min Overbeviisning i den Tilbagevirkning, den vil have paa Underviisningen i selve de forskjellige Anstalter, og jeg vil bede Dem bemærke, mine Herrer, at det er ikke blot med Hensyn til de kongelige Seminarier, jeg mener dette, men ogsaa, og endnu stærkere, med Hensyn til de forskjellige Friseminarier, der enten ere dannede eller kunne blive dannede, forsaavidt disse Friseminarier bæres af en Idee, forsaavidt de ikke ere reent industrielle Anstalter, rene Manuactionsindretninger, hvor det kun gjælder for Vedkommende at tjene Penge, forsaavidt disse Friseminarier bæres af en selvstændig Tanke, bæres af Interesse for et udvikle Underviisningen efter en selvstændig Opfattelse; netop med Hensyn til disse Seminarier, vil Examinationen af Fremmede blive i høi Grad støbellig. Det er Frihed i den Hen-

sende, jeg taler for; de andre Herrer ville gjøre Examen, som i og for sig er et Slags Trælbom, til en endnu større. Jeg tillod mig ved første Behandling kortelig at antyde dette. Et æret Medlem, som ogsaa blev Medlem af Udvalget, opfattede dette saaledes, at det, jeg egentlig talte for, var, at vedkommende Lærere kunde faae Lov til at ride deres Kjøphest. Jeg troer ikke, at jeg behøver at spille et Ord paa en saadan Opfattelse. Det ærede Medlem meente, at Lægmand ikke kunde forstaae min Tale, han havde fundet en Nøgle; denne Nøgle skal jeg lade ham beholde og usorsthyret lade ham opdirke alle de Raase, han vil. Jeg skal kun idtale, hvad jeg haaber ogsaa er klart baade for Lægmand og Skelægmand, at det var en fuldstændig forkeert Opfattelse, et selvstændigt Brængebillede af, hvad jeg yttrede. Jeg skal nu antyde, hvorfor jeg anseer den foreslaaede Ordning for støbellig for Underviisningen; det er, fordi der til enhver aandelig Gjerning, hvor der skal virkes med Interesse og virkes med et selvstændigt Syn paa de Gjenstande, man foredrager, der kræves Frihed. Der kræves Frihed for Den, som underviser, og der kræves en vis Frihed for den Anstalt, hvori der undervises, og denne Frihed vil i høi Grad blive indskrænket. Underviisningen, hvis den skal løse sin Opgave, kan ikke indskrænke sig til blot at indprente og overhøre Sagen, saa ofte og saa tit, at den Vedkommende næsten lærer det udenad, og sølgelig til en Examen let igjen kan aflevere det. Nei, forsaavidt jeg betragter sige Seminarier, ikke blot som Manuactionsanstalter, men som virkelige Dannelsesanstalter, som Anstalter, der ikke blot skulle udruste Eleverne med et vist Quantum positive Kundskaber, men skulle vække aandeligt Liv hos dem, skulde vække Forestillinger hos dem, som de senere selvstændigt kunne bearbejde, og som kunne lede dem langt ud over, hvad Læreren giver og fordrer — netop derfor er en vis Frihed nødvendig for Læreren. Det levende, det vækkende, det beaandende Ord er ofte det meest frugtbringende i Underviisningen. Dette